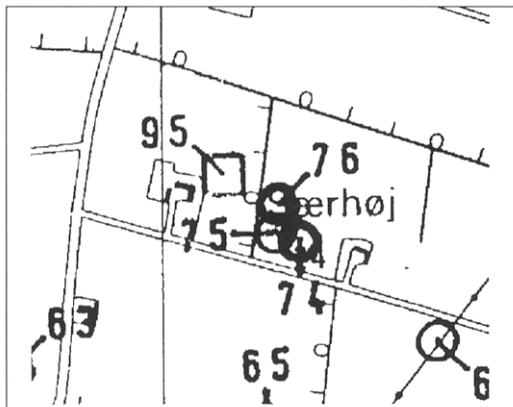

3000 år gammel begravelsesplads på Hassing Havreland

Af Finn Chr. Jensen, Bedsted

Udsnit af matrikelkort fra Hassing.
Nationalmuseet 1933.

Den 1. juli 1870 køber Niels Jensen for 3750 Rigsdaler metr. Nr. 2b, og in natura parcel af Hassing præstegårds tidligere udmarksjorder, tinglæst den 22. september 1870.

På parcellen findes 3 gravhøje der efter nationalmuseets kort har numrene 74-75-76.

Dog er der ingen beskrivelse af høj nr. 75. Ved en herredsrejse i 1877, er der nævnt spor efter en forsvunden høj i Nationalmuseets registrering af Særhøjene nr. 74 og 76 er skrevet følgende:

Særhøje <E. nr. 50-51, svarende til sb. 76 og 74>; No 50 er 65 Fod i Tværmaal, 15 Fod høi; der er store Huller i Toppen og i Vestsiden. En Del af Foden er borte. Kartoffelkuler. No 51 Tværmaal 50'. Gjennemgravet Øst-Vest, opgsaa paa anden Maade ødelagt. Sydvest for den nordligste og Vest til Nord for den sydligste er Spor til en forsvunden Høi; der optages stadig en Mængde Stene paa stedet.

Højene har ligget på en bakke kaldet "Særhøjbakken" og på parcellen var en omkring én hektar stor mose "Særhøjmosen", men som det fremgår af matrikelkortet er delt i o, Østremose og Vestremose. På den ene af højene har ligget en stor sten der blev købt af Statsbanerne da Thybanen blev anlagt. Niels Jensen, der døde i 1895, var altså begyndt at fjerne højene.

Derefter overtager sønnen Lars Chr. Jensen ejendommen og fortsætter med at køre Særhøjene ned Særhøjmoserne, og skal inden han stødte på graven have fjernet 300 læs jord

fra høj nr. 76.

Og netop da de sidste læs blev gravet bort stødte han i jordskorpen på store sten, i en kuppel af stampet ler og småsten i læssevis. Det gav anledning til at der blev rettet henvendelse til lærer Larsen, Hørdum. De store sten blev fjernet den 22. september 1933 om eftermiddagen.

Det viste sig at det var en grav der blev åbnet. Da lærer Larsen så der var skeletdele, bronzesager og klædningsstykker i graven tilkaldte han straks museumsinspektør P.L. Hald, Thisted, for at få graven undersøgt under så kyndig vejledning som muligt. Selve graven var udvendig 2,6 m lang og 1,25 m bred og var dækket af flere vældige overliggere. I øvrigt har der stået en stensætning i hvert fald ved højens sydkant, og måske helt rundt om højen. Desværre viste det sig at det meste af både skelet og tøj var så mørt af ælde at det faldt fra hinanden så snart man rørte ved det.

Liget var af en mand, en ren kæmpe, idet det målte 1,9 m. Graven gik i retning nordvest/sydøst og hovedet lå mod vest. Bunden af graven var af stampet ler med småsten ovenpå. Her er liget så blevet lagt, indsvøbt i tøj med meget grove masker, som fint fiskegarn, og desuden har der sandsynligvis været svøbt en kohud udenom igen, i hvert fald lå der ved ankler og fødder rester af kohud. Et stykke klæde dækkede den dodes ansigt. Af bronzespænderne, der har holdt det sammen var der kun forvitrede rester tilbage.

Skitse af graven der blev åbnet den 22. september 1933.

Derimod lå der ved skelettets højre side et godt bevaret meterlangt slagsværd i en træskede med firkantet dupsko af bronze. Sværdet lå ovenpå den dodes arm. Og på en af skelettets fingre var en snoet guldring med fire snoninger, så det har helt sikkert været en betydelig person der er begravet der. Det bedst bevarede af skelettet var tandkronerne der alle var i god stand, så det har næppe været en gammel mand.

Der blev taget 4 fotografier til Nationalmuseet af graven både før og efter åbningen. Den åbne grav målte 2,4 m i længde, 60 cm. i bredde og 40 cm. i dybde, noget mere end almindeligt. Som næsten altid har der været adskillige urnebegravelse rundt i højens udkant fra senere tider, men denne grav er altså højens hovedgrav og kerne, hvorover højen er bygget. Guldringen får museet i Thisted næppe lov at beholde, da Nationalmuseet har krav på alt af ædelt metal som danefæ. Derimod får Jensen udbetalt dets værdi, og han fortjener påskønnelse fordi han så varsomt har afdækket graven og tilkaldt kyndige før han åbnede den. Gravens alder må anslås til omkring 3000 år.

Højen har været stor, idet der har været kørt væk fra den igennem 30 år, mange hundrede læs. Men der er ikke fundet nævneværdigt af sten før, kun imod syd har der stået en række lerkar. Der er en lignende høj ved siden af på samme mark, nr. 74. Mærkeligt nok, at man først nu efter så mange års bortkørsel af jord skulle finde graven ved fjernelse af omtrent det sidste læs.

Da Lars Chr. Jensen har sendt det første brev

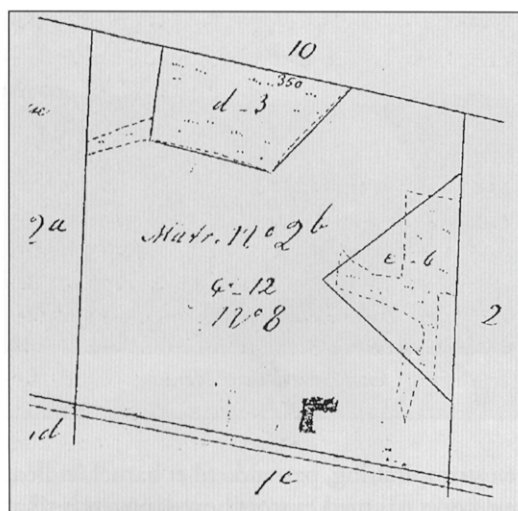
Foto: Lærer Larsen, Hørdum.

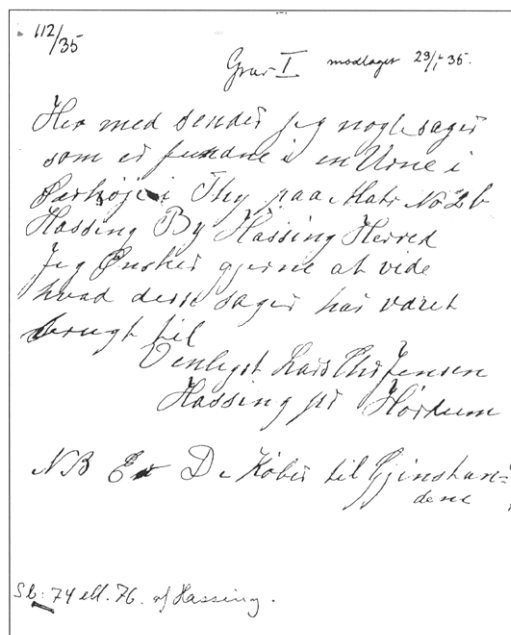
Foto: Lærer Larsen, Hørdum.

til Nationalmuseet 23. januar 1935, er han i gang med at køre søsterhøjen nr. 74 ned i mosen. Det er en oltidsbegravelsesplads af ualmindelig størrelse. I den femtedel af højen, der foreløbelig er udgravet, har man fundet mellem 25 og 30 lerurner foruden enkelte stensatte gravkamre på ca. 1 meters længde, men uden indhold, formentlig fordi de ligger i jordoverfladen. Dybere inde i højen er derimod fundet forskellige genstande. I en urne fandtes en ragekniv af bronze, der var smukt graveret på øverste kant, samt en bronzepincet eller klemme. Begge dele særdeles velbevaret. Endvidere er fundet en smuk og meget sjælden vandkaraffel forsynet med flere ornamenter. Karaflen er i modsætning til de almindelige lerurner meget stærk og hård. Endvidere er der fundet en stor spiralring, passende til et barnehåndled, en større nål med et stort hoved, anvendt til at hæfte tøj sammen med, og en bronzesyl. Disse tre ting er indsendt til Nationalmuseet, hvorfra finderens har modtaget et pengebeløb. Rundt i yderkanten af højen ca. 1 meter inde i jorden, er stillet en række kampesten. Mange af urnerne og stenkamrene er kun ca. ½ meter inde i højen, og flere steder står 3-4 urner omtrent ved siden af hinanden. At dømme efter de mange fund på det forholdsvis lille område der nu er gravet bort, er der her måske over hundrede begravelsespladser.

I 1935 og 1936 blev der af gårdejereren

Udsnit af matrikelkort. De markerede felter på kortet kaldes Østremose og Vestremose. I avisafskriftet kaldes de for særhøjmoser. Det er disse moser højene blev kort ned i.

indsendt 2 urnefund fra højen. Grav I indeholdt en barnehåndledsring af spiralsnoet bronzetråd, en bronzesnål samt den afbrudte odende af en bronzesyl. Fra grav II stammer en ragekniv og en niptang af bronze.

Desuden fandt han 1½ Al. nede i højen en bronzespydspids, som angiveligt var omgivet af brændt tegl (grav III). En sten-hammer blev ikke indsendt. En 4-5 tommer under jorden fundet Slesvig - holstensk eenskillingsmønt fra 1787 blev tilbagesendt af NM

Lerurnerne og vandkaraflerne kom efter sigende til en dyrlæge og en læge i Koldby. Som det fremgår af et af brevene er der solgt en stenhammer, den skulle være betaling til dyrlægen for et besøg til en syg ko. Det fortælles også at der ved gravens åbning var vagt ved stedet. Det kom til at lyde fra omegnens beboere at der var trolddom på stedet, da Lars Chr. Jensen sad ved graven med en såkaldt "flagermuslygte", der kunne ses langt omkring på egnen.

Lars Chr. Jensen har fem gange skrevet til Nationalmuseet, tre gange er der indsendt fund fra højene, en gang blev han bedt om at oplyse i hvilken af højene sagerne er fundet.

Den, 15. september 1937, forespørger han om lov til at fjerne den sidste højrest, men da det er efter 1937, da gravhøjene er blevet fredet i Danmark, vil Nationalmuseet besigtige stedet, før der må graves mere. Han får, efter at Nationalmuseet har henvendt sig til fredningsmyndighederne med anbefaling om

fjernelse, lov til at fjerne højresten den 22. marts 1939.

FCJ 28. februar 1999: Afskrift af ovenstående brev:

112/35 Grav I 23,01-35.

Her med sender jeg nogle sager som er fundne i en Urne i Særhøje i Thy paa Matr. No 2b Hassing By Hassing Herred. Jeg ønsker gerne at vide hvad disse sager har været brugt til Venligst Lars Chr. Jensen. Hassing pr. Hørdum.

NB: Er De Køber til Gjenstandene. sb: 74 ell. 76. af Hassing.

Frit oversat:

Hermed sender jeg nogle sager som er fundet i en Urne i Særhøje i Thy på Matr. nr. 2b Hassing By Hassing Herred. Jeg ønsker gerne at vide hvad disse sager har været brugt til.

Venligst Lars Chr. Jensen
Hassing pr. Hørdum

NB: Er De Køber til Genstandene. sb: 74 ell. 76. af Hassing.

Nationalmuseet
1. Afdeling
JOURAT. NR. 112/35
DEN DANSKE SAMLING
FORHISTORISKE DEL
(Bedes anført i svarskrivelsen)

Kjøbenhavn, den 24. Januar 1935.
Hr. Gaardejer Lars Chr. Jensen,
Hassing pr. Hørdum.

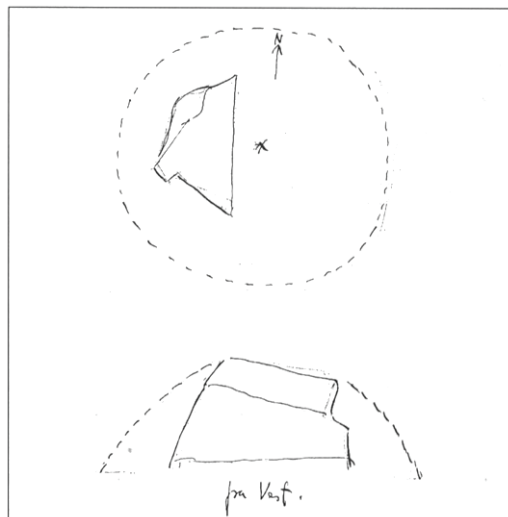
Nationalmuseets I. Afdeling takker for venlig
Indsendelse af tre Bronzesager fundet i Særhøje
ved Hassing.

Sagerne bestaar af en Barnehaandledsring af
tynd, spiralsnoet Bronzetraad, en med rundt
Hoved forsynet Bronzenaal bestemt til
Indstikning i og Sammenhæftning af den uldne
Dragt, samt den afbrudte Odende af en
Bronzesyl.

Disse sager er ikke ualmindelige, men da de er
fundet sammen og altsaa har tilhørt en og
samme Person, vil Museet gerne købe dem. De
kan vurderes til 10 kr., og De bedes være saa
venlig at svare i vedlagte frankerete Konvolut,
om De vil sælge Fundet for den pris. I
benægtende Fald skal Sagerne blive Dem
tilbagesendt.

De vil gøre Museet en Tjeneste ved at oplyse, i
hvilken af de to Særhøje Sagerne fandtes.

112/35
Hassing den 26-1-35
Jeg modtager tilbuddet om
at sælge sagerne. Sagerne er
fundne i den Veststede og den største
af Højene den Østede og den mindste blev fjernet
i September 33. Der af fik de indsendt en Guldring
gennem Museumsinspektør
Hald Thisted der var tillige
et Bronzesværd i en velbevaret
Grav som Thisted Museum har.
Venligst Lars Chr. Jensen
Journ. 28/34

gjemmen Musæums Inspektør Hald Thisted der
var tillige et Bronsesværd i en velbevaret Grav
som Thisted Musæum har.

Venligst Lars Chr. Jensen

Frit oversat:

112/35 Journr. 112/35 Hassing den, 26-1-35

Jeg modtager tilbuddet om at sælge sagerne.

Sagerne er fundet i højen mod Vest og den

største af højene, højen mod øst og den mindste

blev fjernet i September 1933. Der fra fik de

indsendt en Guldring gennem Museumsinspektør

Hald Thisted der var tillige et Bronzesværd i en

velbevaret Grav som Thisted Museum har.

Venligst Lars Chr. Jensen

23. August 1938

Undertegnede har i Dag været i Hassing for at

besigtige den beskadigede gravhøj. Af denne

fandtes tilbage kun en ynkkelig Rest, vel knap en

$\frac{1}{4}$ del eller $\frac{1}{5}$ Del af den oprindelige Høj, 6 m i

Diam. i N-S, og ligesaa meget i Ø-V 4 m i

Højde. Højen er blevet ødelagt før

Fredningslovens Ikrafttræden, og Løsejeren har

ligeledes tidligere fuldstændig sløjft to meget

store Høje paa marken. Højens udseende

fremgaar af nedenstaaende skitser mod Øst staar

en lodret nøgen Brink. Den Vestre del af Højen

er græsklædt, men skamferet.

Stedet er Matr. Nr. 2b og Hassing Højen bør

vel indstilles til Sløjfning hos Fredningsnævnet.

Udgravning kan næppe betale sig, da Løsejeren

siger, at han har fundet en grav med en stenøkse

midt i Højen.

Ærbødigst

Nationalmuseet - I. Afdeling - København

FCJ 28. februar 1999: Afskrift efter ovenstående
brev:

112/35 Journr. 112/35

Hassing den 26-1-35

Jeg modtager tilbudet om at sælge sagerne.

Sagerne er fundne i den Veststede og den største

af Højene den Østede og den minste blev fjernet i

September 33 Der af fik de indsendt en Guldring

Ved Fredningsrejse i April 1943 forefandtes
Højen sløjfet.

11-5-43

G. Kunwald

Nedenstående fra arkivet i Viborg, samt
afskrift fra aviser.

Far:

Lars Peter Christensen, Hørsted

&

Mor:

Karen Johanne Christensen

Hørsted.

Far:

Niels Jensen

Hassing

&

Mor

Vibeke Marie Pedersen

Hassing.

Ved giftermålet opholdt hun sig hos Niels
Jensens enke i Hassing.

Viede i Hassing Kirke den, 18. Maj 1905.

Datter:

Nicoline Christine Christensen

Født den, 1. Juni 1878, i Hørsted

Søn:

Lars Chr. Jensen

Født den, 15. November 1875, i Hassing

Mageskifteskøde:

Arkivnummer: B34, Sp.29, side 159.

Gårdmand, Niels Jensen, Horsfeldt, Bedsted
sogn sælger til gårdmand Jens Peter Eriksen af
Ørum og en Husmand Anders Kristian Poulsen
af Hurup, en sådan handel er i dag afsluttet.

Jeg, Niels Jensen, sælger til Jens Peter
Eriksen og Anders Kristian Poulsen min gård i
Horsfeldt matr. nr. 6a i Horsfeldt.

Købesummen er 3050 Rigsdaler, og in natura
en parcel af Hassing præstegårds tidligere
udmarksjorder matr. nr. 2b. - værdi 700
Rigsdaler.

Gårdprisen bliver i alt 3750 Rigsdaler = (3050
+ 700)Rigsdaler.

Den, 1. Juli 1870.

Jens Peter Eriksen, Niels Jensen, Anders Kristian
Poulsen.

Tinglæst 22. September 1870.

Niels Jensens død den, 19. Januar 1895

Tinglæst 4. Juli 1895.

Enke Vibeke Marie Jensen hensidder i uskiftet
bo. Nærværende udskrift begæres tinglæst som
adkomst for enke Marie Jensen på den hendes
afdøde mand Niels Jensen ved skøde af 1. Juli
1870, tinglæst 22. September. samme år (1870),
hjemlede husejendom i Hassing by og sogn,
matr. nr. 2b. Hassing.

Afskrift fra avis 1955:

80 År.

Husmand Lars Chr. Jensen, Hassing, fylder 80
Aar paa Tirsdag den 15. November, Lars Chr.
Jensen er født i Hassing. Som ung tjente han
bl.a. i Grurup Vestergaard og paa "Søvang",
Bedsted, og var senere paa Fyn som
Fodermester. I 1904 overtog han sit Fødehjem,
som var på ca. 12 Tønder Bygsdl. og hvorpaa der
da kunne fødes to Køer. Ejendommen blev
gennem Aarene drevet op til at kunne føde en
meget større Besætning, og der blev Raad til at
holde Heste. Ved siden af at passe Ejendommen
gik Lars Chr. Jensen i de første mange Aar paa
Dagleje i Omegnen. Han giftede sig i 1905, men
Hustruen døde i 1917, efterladende Mand og 5
Børn. Lars Chr. Jensen giftede sig anden Gang et
Par Aar efter. Hustruen døde for 21 Aar siden.
Også i dette Ægteskab blev der 5 Børn. Alle 10
Børn, 7 Sønner og 3 Døtre, er Gifte og
bosiddende i forskellige Egne af Landet. For 10
Aar siden afstod Jensen Ejendommen, hvortil
yderligere er købt 6 Tdr. Bygsdl., til en Søn og
Svigerdatter, hos hvem han stadig har sit
Ophold. Sønnen har Mælkeruten til Villerslev
Mejeri, og trods de 80 Aar tager Lars Chr.
Jensen stadig sin Tørn med arbejdet baade i
Mark og Stald, frisk og rask, som han fremdeles
er. Angaaende Lønninger ved Landbruget før og
nu fortæller Lars Chr. Jensen at han første
sommer som Dreng fik 12 Kr., og efter
Konfirmationen fik han 40 Kr. for et helt Aar i
Grurup Vestergaard og Aaret efter paa Søvang
50 Kr. for et helt Aar. Der var ikke saa megen tid
til at gaa i Byen om Aftenen den Gang, naar vi
skulde arbejde i Marken til Kl. 8 og saa var vi
som Regel ogsaa tjenlige til vor Seng, siger han.

Afskrift fra avis 1960:

Lars Chr. Jensen med naboer og børnene: Fra venstre Nina, Marie. Stående: Nicolaj og Anna oppe på en af Særhøjene.

Dødsfald.

Fhv. lmd. Lars Chr. Jensen, "De gamles Hjem" i Sundby, førhen Hassing, er død paa Koldby Sygehus, 84 aar gammel. Lars Chr. Jensen var født i Hassing. Som ung tjente han bl.a. paa Grurup Vestergaard og paa Søvang i Bedsted, og han var senere paa Fyn som fodermester. I 1904 overtog han sit fødehjem i Hassing.

Ejendommen blev gennem aarene drevet op til at føde en stor besætning, og senere blev der raad til at holde heste. Ved siden af at passe ejendommen gik Lars Chr. Jensen de første aar som daglejer i omegnen. Han giftede sig i 1905, men hustruen døde i 1917, og han stod alene tilbage med 5 børn. Lars Chr. Jensen giftede sig anden gang et par aar efter, og det er nu 25 aar

siden, at hans anden hustru døde. Ogsaa i dette ægteskab blev der 5 børn. Alle 10 børn, 7 sønner og 3 døtre, er gifte og bosiddende i forskellige egne af landet. For 14 aar siden afstod Lars Chr. Jensen ejendommen til en søn og svigerdatter, hos hvem han boede, til han for et par aar siden tog ophold paa "De gamles hjem" i Sundby.

Fotografier fra åbningen af bronzevaldergraven, kopier af breve skrevet af Lars Chr. Jensen, kopier af de fundne genstande og registreringsdata om højene, er indhentet fra dels Museet for Thy og Vester Hanherred og Nationalmuseet. Beskrevet og bearbejdet af Finn Chr. Jensen Rosenvænget 11, 7755 Bedsted Thy.

Kilde: Sydthy Årbog 1999, side 101-107.